
Fractura entre rics i pobres

**Col·lecció
Fractures socials**

Jordi Sevilla
Belén Santa Cruz
Diana Ortega
Economistes

Setembre 2021

observatorisociallacaixa.org

l'ObservatoriSocial

Crèdits

**L'Observatori Social de
la Fundació "la Caixa"**

**Fundació "la Caixa", 2018
Plaça de Weyler, 3
07001 Palma**

Traducció:

Jordi Palou

Disseny gràfic i maquetació:

César Jara

La Fundació "la Caixa"
no s'identifica necessàriament
amb l'opinió dels autors
d'aquesta publicació.

Sumari

03	Introducció
06	Un país cada vegada més desigual
10	Augmenten els nivells de pobresa i exclusió social
13	Cap a un nou model redistributiu i de protecció social

Aquest número forma part de la col·lecció «Fractures socials»,
integrada per les publicacions següents:

- **Una introducció**
- **Fractura entre rics i pobres**
- **Fractura entre dones i homes**
- **Fractura entre joves i grans**
- **Fractura entre el món rural i el món urbà**
- **Fractura entre el turbocapitalisme i el retrocapitalisme**
- **Fractura entre analògics i digitals**

1

Introducció

- ▶ Espanya ha esdevingut un país com més va més desigual, on cada vegada hi ha més rics, però també més pobres. Això genera unes dinàmiques de polarització que condueixen a una societat dual que avança a dues velocitats. Una fractura multidimensional que, a partir dels diferents indicadors analitzats, podem afirmar que existeix, és àmplia i té diverses implicacions socials, econòmiques i, fins i tot, polítiques, per la qual cosa no obeeix simplement a la mera absència d'ingressos.
- ▶ La desigualtat a Espanya és alta, supera la mitjana europea i, a més a més, té un component estructural. Els alts nivells d'inequitat de renda i de riquesa, com també els greus problemes d'igualtat d'oportunitats –amb un ascensor social que no funciona com hauria de fer-ho–, donen lloc a una transmissió intergeneracional de la pobresa, és a dir, al fet que la pobresa esdevingui hereditària.
- ▶ La radiografia de la pobresa i l'exclusió social a Espanya palesa un fort increment de persones que es troben en aquesta situació, tant després de la crisi financera del 2008 com després de la pandèmia de la covid-19. El 25,5% de la població espanyola es troba en situació de vulnerabilitat.
- ▶ A més a més, la covid-19 no ha afectat de la mateixa manera tota la població, sinó que ha impactat més a les zones més humils i entre els col·lectius més vulnerables. Un informe recent d'Oxfam Intermón estima un increment de la pobresa del 22,9% en l'últim any, la qual cosa marca màxims de l'última dècada.
- ▶ El sistema espanyol presenta una desigualtat en la distribució de renda i riquesa (bàsicament pel mercat laboral i un teixit econòmic amb baixa productivitat i unes dimensions empresarials reduïdes). A més, aquesta desigualtat no es redueix prou, sobretot si fem una comparació amb països de l'entorn europeu, després de l'actuació d'un model de redistribució i de protecció social que no és capaç de solucionar els problemes actuals i manté nombrosos col·lectius socials en l'exclusió. La capacitat per reduir la pobresa i la desigualtat és més baixa que en altres països de la zona euro i, d'altra banda, el sistema no s'adreça sempre a aquells que en tenen més necessitat.
- ▶ Amb el creixement econòmic per ell mateix no n'hi haurà prou per superar aquesta fractura, de manera que cal revisar i actualitzar els mecanismes existents i incorporar-ne de nous. Del debat amb dotze experts en la matèria es despreuen propostes de solució concretes, com ara reduir les despeses fiscals, la descàrrega de la tributació sobre les rendes del treball cap a les rendes del capital, un ingrés mínim vital, l'increment de les prestacions adreçades als decils més baixos de la distribució i la millora de les prestacions per fill a càrrec, una política industrial moderna i innovadora amb l'augment de la inversió en R+D+I fins al 3% del PIB, una nova llei de lloguer d'habitatges i una ampliació del parc d'habitatge social, l'educació infantil universal o l'increment de la despesa en dependència, entre altres.

- ▶ Aquesta fractura ens converteix en una societat més vulnerable amb vista a afrontar etapes menys positives del cicle econòmic en el futur immediat, però també a l'hora d'abordar els grans reptes de futur a mitjà i a llarg termini. Resoldre aquesta fractura en el present vol dir invertir en el futur de la societat.

Xifres clau

x6

Les rendes del 20% dels espanyols amb més ingressos són sis vegades més altes que les del 20% amb menys ingressos.

53%

El 53% de la riquesa és en mans del 10% més ric.

34,4%

El 34,4% de la població espanyola no es pot permetre anar de vacances almenys una setmana l'any.

x28

La riquesa del 20% dels espanyols més rics és més de 28 vegades més alta que la del 20% més pobre.

44,1%

El 44,1% de la població espanyola, actualment, es troba en una posició semblant a la que tenien els seus progenitors quan aquests darrers tenien 16 anys.

27,6%

La taxa de pobresa infantil a Espanya és del 27,6%.

4

Es triga una mitjana de quatre generacions a escalar d'una situació de pobresa a la classe mitjana.

21%

El 21% de la població viu per sota del llindar de pobresa.

13%

Els treballadors pobres representen el 13% de la població espanyola.

10

Més de 10 milions de persones es troben en risc de pobresa o exclusió social.

23%

Amb l'impacte de la covid-19, durant l'últim any la pobresa a Espanya ha augmentat gairebé el 23%.

2

Un país cada vegada més desigual

La desigualtat a Espanya és alta, supera la mitjana europea i, a més a més, presenta un component estructural. De l'anàlisi dels principals indicadors de desigualtat –com són l'índex de Gini, el quocient S80/S20, l'indicador P90/P10 o l'índex de Palma– es desprèn que el nostre país pateix un dels nivells de desigualtat de renda més alts d'Europa. Es demostra, d'altra banda, que el creixement econòmic per ell mateix no comporta necessàriament una reducció en els nivells de desigualtat, ni un avanç o un progrés en les polítiques socials.

Espanya es troba en el *top ten* dels països europeus més desiguals i en el grup de països on més ha augmentat la desigualtat. Els últims deu anys, l'índex de Gini ha anat evolucionant i creixent en més de 2,2 punts percentuals entre el 2009 i el 2014, i ha tornat a nivells semblants als de fa una dècada el 2019. No obstant això, tot i que no disposem de les dades tancades del 2020, es preveu un augment d'aquest índex causat per l'impacte de la pandèmia. Això ha derivat en una societat on els ingressos percebuts pel 20% d'espanyols amb més rendes són sis vegades més alts que els que reben el 20% d'espanyols amb les rendes més baixes. Aquesta realitat s'explica, en bona part, per les conseqüències de la passada crisi financera i econòmica, com també per les mesures i les polítiques que es van dur a terme per mirar d'afrontar-ne els efectes.

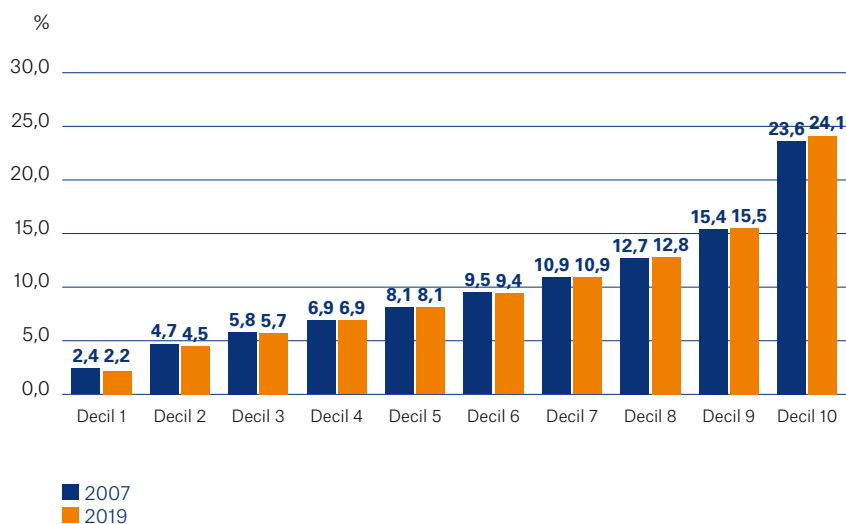
Les dades evidencien que la crisi econòmica va afectar amb molta més intensitat les classes amb rendes més baixes, i durant la recuperació econòmica, aquests mateixos col·lectius, més vulnerables, van ser-ne els menys beneficiats. Posteriorment, l'impacte de la pandèmia ha tornat a afectar un cop més els col·lectius més vulnerables, la qual cosa ha implicat un nou increment de la desigualtat al nostre país.

D'acord amb l'OCDE, entre els anys 2007 i 2014, la renda mitjana espanyola va caure una mitjana del 9%, però si analitzem com es va distribuir aquesta caiguda entre els diversos estrats socials, comprovem que el 21% de la caiguda va afectar directament el 10% de la població amb rendes més baixes, mentre que la recuperació econòmica que hi va haver entre el 2013 i el 2016 va beneficiar, en una mesura més gran, els col·lectius amb rendes més altes. Segons dades d'Oxfam Intermón, fins a 19 de cada 100 euros de creixement econòmic van anar a parar directament a les mans del 10% de les llars amb rendes més altes, el mateix import que va arribar al 30% de les llars més pobres i, fins i tot, fins a cinc vegades més del que va acabar a les mans del 10% de llars amb menys renda del nostre país. Per tant, el creixement econòmic dels últims anys no reparteix els seus fruits uniformement. De tot plegat es deriva que el percentatge de renda

nacional en mans de les famílies amb ingressos més baixos és menor que l'última dècada, mentre que les llars amb ingressos més alts han incrementat la seva participació en la renda nacional.

Gràfic 1. Com es distribueix la renda a Espanya?

Evolució de la participació en la renda nacional per decils, 2007-2019 (percentatge)

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat.

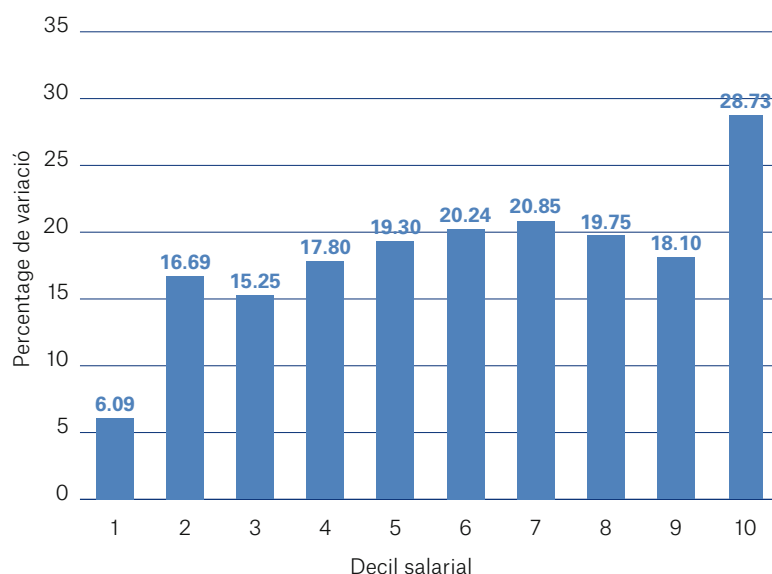
La desigualtat a Espanya és alta,
supera la mitjana europea i, a més a més,
té un component estructural

La desigualtat en termes de renda, a Espanya, es relaciona directament amb la desigualtat existent en el mercat de treball. Avui el fet de tenir feina no és sinònim de benestar, ja que Espanya presenta uns elevats nivells de precarietat, com ho reflecteixen l'alta taxa de temporalitat (24,7%), l'ocupació a temps parcial involuntària (52,2%) o la durada dels contractes temporals (un de cada tres dura menys de set dies).

Els anys en què es produeix un increment sostingut del PIB a Espanya no hi ha una correlació directa amb increments salarials sostinguts; per tant, la tendència observada els darrers anys és que el creixement econòmic no es trasllada als treballadors. Per contra, els decreixements del PIB sí que es traslladen amb més força als empleats, tant pel que fa a l'ocupació com als salaris minvants. Després de la devaluació salarial dels darrers anys, malgrat un cert augment dels sous els últims mesos, continuem sense recuperar les pèrdues experimentades.

Gràfic 2. Com ha evolucionat el salari mitjà segons el nivell salarial de la població?

Variació del salari mitjà brut mensual nominal per decil, 2007-2018

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

El creixement econòmic dels últims anys no reparteix els seus fruits uniformement

La desigualtat de renda també es pot analitzar a partir de les dades que ofereix l'Agència Les últimes dades disponibles, corresponents a l'exercici 2019, reflecteixen que quasi 5 milions van declarar percebre ingressos anuals de més de 22.000 euros i 12,5 milions, ingressos iguals o inferiors a 21.000 euros bruts, el que equival al 60% dels contribuents.

En relació amb la desigualtat de la riquesa, segons el Laboratori de la Desigualtat Global, Espanya és el país en què més ha augmentat la riquesa personal en els darrers trenta anys. No obstant això, les dades palesen que aquest creixement de la riquesa personal s'ha distribuït de manera desigual entre la població i es tendeix a concentrar en una petita minoria. Així, segons les dades del Global Wealth Report, el 2019 el 10% més ric concentrava més de la meitat de la riquesa i l'1% més ric superava el valor d'1.800.000 euros de patrimoni mitjà, de manera que acumulava una quarta part de la riquesa, mentre que el 2008 n'era el 16,5%. A l'altre extrem se situava el 50% de la població més pobre, que el 2019 amb prou feines concentrava el 7,7% de la riquesa disponible, de manera que la seva participació cau quatre punts respecte a les dades del 2008.

A més a més, i a causa de l'efecte acumulatiu, la desigualtat de riquesa a Espanya és més alta que la de la renda.

La desigualtat, però, no tan sols es refereix a la renda o a la riquesa. Hi ha un aspecte de la desigualtat, especialment negatiu, que mereix atenció pels seus efectes socials: la desigualtat d'oportunitats. Segons les dades de mobilitat social d'Eurostat, la majoria de les transicions són descendents, alhora que la mobilitat ascendent s'ha vist perjudicada en l'última dècada, ja que ha passat de representar el 41,3% de les transicions el 2007 al 29,5% el 2018. El resultat d'aquesta dinàmica és que al nostre país la classe mitjana cada vegada és més reduïda.

Les circumstàncies econòmiques, socials o educatives normalment es transmeten entre els membres de la llar; és el que anomenem la «transmissió intergeneracional de la pobresa». El lloc de naixement (la família, el nivell socioeconòmic dels progenitors, els serveis i prestacions de la zona de residència, etc.) condiona, cada vegada més, les circumstàncies socioeconòmiques de l'individu si la igualtat d'oportunitats no actua com ho hauria de fer. En aquest sentit, un dels aspectes clau és l'educació, i una de les assignatures pendents és la dualitat existent dins el sistema educatiu: l'abandonament prematur de l'educació o la repetició de curs són fenòmens més comuns entre els estudiants de les llars més pobres.

3

Augmenten els nivells de pobresa i exclusió social

Continuem l'anàlisi amb una radiografia de la pobresa i l'exclusió social a Espanya, a fi d'evidenciar el fort increment de persones en risc de pobresa o exclusió social. Concretament, les dades del 2020, incorporant-hi a més l'impacte de la covid-19, reflecteixen que el 21% de la població viu per sota del llindar de pobresa, 0,3 punts més que el 2019.

Espanya ocupa la cinquena posició entre els països de la UE amb més risc de pobresa o exclusió social. Entre els anys 2008 i 2018 hi observem un increment de 2,3 punts percentuals en la taxa de risc de pobresa o exclusió social, que el 2014 va arribar a un màxim del 29,2%.

A més a més, l'impacte de la pandèmia ha tornat a recaure amb més pes sobre els col·lectius més vulnerables. Un informe d'Oxfam Intermón titulat «Superar la pandèmia i reduir la desigualtat. Com afrontar la crisi sense repetir errors» calcula que la covid-19 ha fet que hi hagi un milió de persones més en situació de pobresa, fins a arribar a 10,9 milions de persones el 2020. Tot i que aquesta dada no inclou l'impacte positiu dels ERTO, es tracta de l'increment més gran en pobresa relativa a Espanya dels darrers deu anys, seguit del 22,3% del 2016.

D'altra banda, aquest mateix informe alerta que l'impacte encara és més acusat en els més pobres. Així, ha augmentat la pobresa severa, és a dir, persones que tenen menys de 5.826 euros l'any. Concretament, el 10,86% de la població es trobaria en aquesta situació, per damunt del 9,2% anterior a la covid-19.

Més de 10 milions de
persones encara viuen per sota
del llindar de pobresa

La conclusió que en traiem torna a incidir en el fet que el creixement econòmic de què ha gaudit Espanya des del 2014 no s'ha traslladat a la ciutadania: més de 10 milions de persones encara viuen per sota del llindar de pobresa, és a dir, viuen en llars amb ingressos que es troben per sota del 60% de la mediana. A més a més, Espanya té un seriós problema de pobresa infantil, ja que, al nostre país, gairebé tres de cada deu menors de 16 anys viuen sota el llindar de pobresa (27,6%).

Un altre dels fenòmens analitzats és el dels anomenats «treballadors pobres»: el fet de tenir feina a Espanya ja no és un mecanisme suficient per sortir de la pobresa, ja que la precarietat del mercat laboral ha fet que el 13% de treballadors al nostre país siguin pobres i tinguin greus dificultats per arribar al final de mes, satisfer les seves necessitats materials i tirar endavant els seus projectes vitals. Però la pobresa incideix també, directament, sobre els aturats, sobretot els de llarga durada.

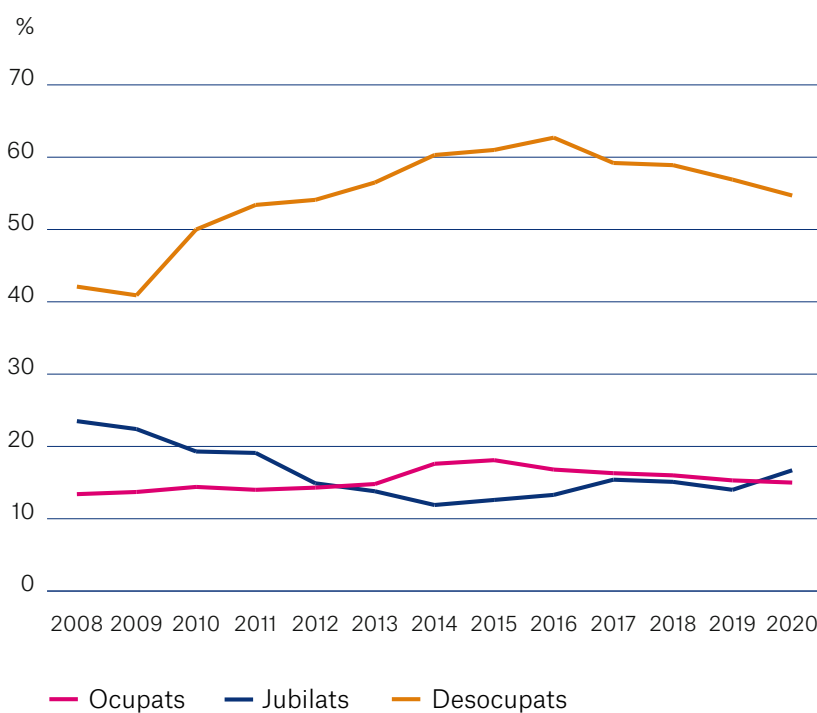
Aquesta anàlisi multidimensional, que no només se centra en l'absència material d'ingressos sinó que abasta moltes altres situacions de vulnerabilitat, com ara la manca material i la dificultat en l'accés a béns o serveis bàsics, o la baixa intensitat en l'ocupació, entre altres factors, es completa amb una anàlisi de l'estat de l'exclusió social a Espanya, un escenari que afecta 8,5 milions de persones al nostre país, segons dades del VIII Informe FOESSA.

D'aquest estudi també es desprèn que la recuperació econòmica ha fet possible la millora d'una part important de la població, però, al seu torn, ha empitjorat la situació dels més febles. El resultat de tot plegat és que més del 18% de la població es trobi actualment en situació d'exclusió social severa o moderada, i que fins a 4,1 milions de persones estiguin en situació d'exclusió social severa, perjudicades per fenòmens com ara l'habitatge insegur i inadequat, la desocupació persistent, la precarietat laboral extrema i fins i tot la invisibilitat per als partits polítics.

Les darreres dades de l'Enquesta de condicions de vida de l'INE reflecteixen que la taxa de risc de pobresa o exclusió social puja al 26,4% el 2020, per damunt del 25,3% del 2019, la qual cosa reflecteix l'impacte de la covid-19. També podem destacar les diferències que trobem en la pobresa i l'exclusió social segons l'activitat, com veiem al gràfic 3. No obstant això, de les dades del 2020 es desprèn un impacte esmorteït de la covid-19 per a les persones ocupades, una dada que pot ser causada per mesures com ara els ERTO.

Gràfic 3. Els nivells de pobresa o exclusió social varien segons la situació laboral de les persones

Risc de pobresa o exclusió social segons si hom està ocupat, aturat o jubilat

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE.

4

Cap a un nou model redistributiu i de protecció social

L'existència d'aquesta fractura ens fa pensar en les diferents mesures i polítiques públiques que calen per posar-hi remei. En primer lloc, hem de partir de la base que Espanya presenta una desigualtat en la distribució de la renda que s'explica fonamentalment pel mercat laboral i un teixit productiu caracteritzat per la baixa productivitat i les dimensions reduïdes de les empreses (un exemple concret és com la pobresa laboral es concentra en les microempreses).

Un altre problema greu, però, és el sistema redistributiu i de protecció social. Els mecanismes tradicionals no són capaços de donar solució als problemes actuals i deixen exclosos nombrosos col·lectius socials. A Espanya, el sistema redistributiu i de protecció social té una capacitat per reduir la pobresa i la desigualtat més limitada que la que presenten altres països de la zona euro; d'altra banda, el sistema no sempre s'adreça a aquells que més ho necessiten.

El marc econòmic i social actual és diferent del que hi havia en el moment en què es van dissenyar els mecanismes de redistribució vigents avui. En definitiva, malgrat el creixement econòmic experimentat pel nostre país, la renda per càpita no es distribueix de manera equitativa, i això evidencia un problema de productivitat i de repartiment de la renda. Així, doncs, en la mesura que el creixement econòmic per si mateix no resoldrà aquesta fractura, hem de revisar els mecanismes de protecció social existents i crear-ne de nous, alhora cal centrar l'atenció en els col·lectius més vulnerables.

Hem de revisar els
mecanismes de protecció social
existents i crear-ne de nous

A les fallades intrínseques del mecanisme de redistribució mateix, com ara la manca de progressivitat del sistema i de recursos per al desenvolupament de polítiques redistributives, s'afegeix la incapacitat de respondre a noves realitats, com l'atur de llarga durada o la situació de pobresa en el treball. La primera pregunta que ens podem fer és si s'estan destinant prou recursos a desenvolupar polítiques de protecció social. Espanya manté un percentatge d'ingressos i despeses públiques sobre el PIB inferior a la mitjana europea; els ingressos se situen en el 41,3% del PIB espanyol mentre que a la zona euro és el 46,8% del PIB,

mentre que les despeses al nostre país representen el 52,3%, en contrast amb el 54,1% de mitjana de la zona euro. Per tant, encara hi hauria un cert marge de millora. Un exemple molt clar són els escassos esforços que Espanya destina a la protecció social, tan sols el 17,4% del PIB, per darrere de la mitjana de la zona euro (19,8% del PIB) i de països com ara Grècia (19,8%), Itàlia (21,2%) o França (23,9%).

Però no es tracta només de disposar de més recursos, sinó que encara és més important aconseguir que les actuacions se centrin a cobrir llacunes del nostre sistema de protecció, com en el cas de les prestacions a les famílies, i a millorar-ne l'eficiència i la progressivitat. En aquest sentit, un dels problemes de les polítiques socials al nostre país és l'impacte més limitat que tenen a l'hora de mitigar la desigualtat. A Espanya les transferències socials redueixen menys la desigualtat que no pas als altres països de la zona euro. Espanya se situa en la mitjana europea en termes de desigualtat d'ingressos i fins i tot pot ser més baixa que la d'altres països, com ara França, Grècia, Portugal o Alemanya. No obstant això, la desigualtat és més gran després d'impostos i transferències, la qual cosa evidencia la limitada actuació redistributiva de l'estat i desemboca en una desigualtat més gran en l'ingrés disponible de les llars.

Podem extreure la mateixa conclusió de l'efecte de les transferències a l'hora de reduir la pobresa. Així, a Espanya, la diferència entre les taxes de risc de pobresa abans i després de les transferències socials és més baixa que la diferència mitjana dels països de la zona euro. És a dir, al nostre país les transferències redueixen la desigualtat menys que a Europa: mentre que a Espanya les transferències socials redueixen, de mitjana, un 24,4% la taxa de pobresa, a la zona euro les mesures socials assoleixen un efecte reductor del 32,2%.

D'altra banda, el sistema tributari espanyol tampoc dona resposta als problemes de pobresa i desigualtat actuals. No recapta prou en tots els grans impostos i manté una pressió fiscal del 35,4%, molt per sota del 41,5% de la zona euro, amb la qual cosa s'estima que Espanya pateix unes pèrdues d'ingressos fiscals que oscil·len entre els 50.000 i els 60.000 milions d'euros anuals per aquesta pressió fiscal més moderada, segons el Sindicat de Tècnics del Ministeri d'Hisenda. No hem d'oblidar, a més a més, el greu problema de frau fiscal i evasió d'impostos del nostre país. Al costat d'això, resulta fonamental posar el focus en la progressivitat del sistema, ja que, com indica l'Observatori sobre el repartiment dels impostos i les prestacions monetàries de Fedea, el tipus mitjà efectiu del 20% de les llars més pobres és superior al d'alguns trams de llars amb més renda, a causa del pes més gran que tenen la imposició indirecta i les cotitzacions socials sobre la renda d'aquestes llars.

En conclusió, el marc econòmic i social actual és diferent del que hi havia en el moment en què es van dissenyar els mecanismes de redistribució vigents avui. Per aquest motiu, ens trobem davant un nou context en el qual es redefeixen les tasques o funcions de l'estat amb la societat. La fractura entre rics i pobres obliga a repensar el sistema redistributiu i la fiscalitat, que d'una banda han de

ser el reflex dels principis i els valors d'una societat, i, de l'altra, s'han de revisar i d'actualitzar a mesura que la societat avança i canvia.

Hem de ser capaços de restituir la confiança, de fer que una bona part de la població surti de la resignació davant la desigualtat, i de garantir unes mínimes condicions de vida digna davant un present complicat i un futur incert. No és només una exigència de justícia social, sinó una necessitat per a la convivència, la credibilitat i l'enfortiment de la democràcia.

A fi de trobar noves propostes de solució que vagin des de la revisió i l'actualització dels instruments vigents fins a la inclusió d'altres de nous, es va convocar i organitzar una sessió monogràfica, abans de la pandèmia de la covid-19, amb un grup d'experts en la matèria que van debatre sobre aquesta greu fractura social.¹ A més a més, se'ls va demanar quines mesures creien que serien necessàries i positives per a resoldre el problema.² Tot seguit oferim un recull de les propostes que van emergir d'aquesta sessió de treball.

1 Els experts que hi van participar són Amparo González Ferrer, Antonia Díaz, Borja Barragué, Guillermo Fernández Maíllo, Jorge Onrubia, Jesús Ruiz-Huerta, José Ignacio Conde-Ruiz, José Moisés Martín, Luis Ayala, Pau Marí-Klose, Rosa María Martínez López i Santiago Álvarez.

2 Les propostes que inclou aquest capítol no responen al consens de tots els experts consultats, sinó que es tracta d'una formulació de mesures extretes a partir de les diferents aportacions.

Sistema redistributiu

- ▶ Una reforma fiscal que inclogui:
 - Un impost sobre successions i donacions harmonitzat a escala estatal.
 - La supressió de l'excés de deduccions, exempcions, etc., que fan que el sistema sigui molt complicat i recapti menys del que caldria.
 - Una revisió de la fiscalitat dels autònoms, en un context en què el contracte laboral tradicional no dona resposta a totes les noves realitats que sorgeixen en el mercat laboral.
 - Descàrrega de la tributació sobre les rendes del treball cap a les rendes del capital. Integració d'una part del gravamen del capital en l'IRPF.
 - Consecució de nivells de pressió fiscal semblants als de la zona euro.

- ▶ Sistema de renda mínima garantida mitjançant l'establiment d'un ingrés mínim vital. Aquesta mesura s'ha de dissenyar de manera que no impliqui l'afebliment de la despesa social, per evitar amb això passar d'un estat social a un estat mínim assistencial.

- ▶ Compatibilitat de les prestacions socials amb l'ocupació fins a un nivell determinat.

- ▶ Increment de les prestacions adreçades als decils més baixos de la distribució, com també de les prestacions no contributives fins a un nivell de vida digna (per exemple, prenent com a referència el mínim personal i familiar de l'IRPF).

- ▶ Ruptura de les barreres d'accessibilitat als mecanismes de protecció, amb la flexibilització dels mecanismes i tot mirant d'establir sinergies entre àmbits com el sanitari i el de les prestacions monetàries de protecció social.

- ▶ Increment de la despesa en el sistema de dependència i impuls de les anomenades «polítiques de l'atenció», amb una clara perspectiva de gènere.

- ▶ Revisió dels preus públics.

- ▶ Inclusió d'indicadors de pobresa i desigualtat en els pressupostos generals de l'estat (quadre macroeconòmic i indicadors per mesurar els resultats), com també d'objectius redistributius.

- ▶ IRPF obligatori per a tota la població en edat de treballar, de manera que els col·lectius més desfavorits s'integrin en el sistema i es pugui aplicar adequadament el principi de generalitat.

- ▶ Revisió del sistema de pensions que permeti comptar amb un nivell més alt de recursos per a destinar a altres àmbits de la despesa pública. Un àmbit d'actuació es troba en les cotitzacions i en figures com les tarifes planes dels autònoms.

Infància, sistema educatiu i habitatge

- ▶ Educació infantil universal, inclosa l'educació de 0 a 3 anys, sostinguda per un sistema d'escoles infantils públiques. Aquesta mesura és fonamental, a més a més, per a la igualtat de gènere.
- ▶ Millora de les prestacions per fill a càrrec, per avançar cap a una renda bàsica universal per als menors d'edat. Aquesta mesura hauria d'anar acompanyada de la reforma corresponent en l'IRPF.
- ▶ Polítiques de «desfamiliarització» de costos (en l'àmbit dels menjadors, les activitats extraescolars, les ajudes als alumnes amb dificultats d'aprenentatge, etc.) que permetin lluitar contra la segregació escolar.
- ▶ Increment de la despesa pública destinada a la família i la infància en línia amb la mitjana de la zona euro.
- ▶ Llei de lloguer d'habitatges que garanteixi l'accés a l'habitatge a les persones amb menys recursos, especialment els joves. Ampliació del parc d'habitatge social.
- ▶ Increment de la despesa pública en educació i sanitat, almenys fins a assolir la mitjana de la zona euro.

Mercat laboral i empresa

- ▶ Simplificació de la gran diversitat de modalitats de contracte existents i més protecció del treballador temporal davant l'acomiadament.
- ▶ Increment de la protecció del treballador, per damunt del lloc de treball. Per exemple, davant situacions d'acomiadament (sobretot, en feines temporals).
- ▶ Inclusió de les dones de fer feines en el règim general de la seguretat social.
- ▶ Política industrial moderna i innovadora, que incrementi la productivitat de l'economia espanyola i la grandària i la competitivitat de les empreses. Això requereix un augment de la inversió en R+D+i fins a l'objectiu europeu del 3% del PIB, com també l'increment progressiu del pes de la indústria en el PIB.
- ▶ Sostenibilitat empresarial. Impuls d'estratègies de sostenibilitat empresarial que contemplin els àmbits de bon govern, medi ambient i responsabilitat social, i que duguin al creixement de la mida de les empreses i, amb això, a la protecció dels treballadors.
- ▶ Lluita contra la forta rotació de les empreses i suport a la viabilitat dels negocis des del naixement. Impuls de hubs d'innovació i de creació empresarial.

Fundació "la Caixa"